

Anni Markkasen omistaman Stellan vastuulla on 50 hiehoa, jotka laiduntavat talouskeskuksen lähellä. Aiemmin se on vartioinut myös lypsylehmiä.

Maremmmano-abruzzese turvaa laiduntavat eläimet

Laumanvartijakoira karkottaa pedot

■ Teksti: Anna-Maija Teppo
■ Kuvat haastateltujen arkistoista

Sudet ja muut suurpedot ovat lisääntyneet, ja aiheuttavat yhä enemmän haittaa kotieläintuotannolle. Petovahinkoja voidaan ehkäistä laumanvartijakoiran avulla. Koirista voi olla turvaa myös lapsille alueilla, joilla liikkuu paljon susia.

Laumanvartijakoirien avulla eläimiä voidaan laiduntaa turvallisesti myös alueilla, joilla liikkuu isoja petoja, sanoo **Petra Frondelius**. Hän on ollut mukana projektissa, jossa käytetään mare-

mano-abruzzese -rotuisia koiria suojelemaan karjaa susilta Alpeilla. Frondelius soisi näiden koirien yleistävän myös Suomessa.

Frondelius hankki ensimmäiset maremano-abruzzesensa 12 vuotta sitten. Hän

kertoo olleensa aina kiinnostunut susista ja miettineensä, miten susien ja ihmisten rinnakkaiselo olisi mahdollista.

”Koira haistaa suden jo useamman kilometrin päästä ja varoittaa isäntäväkeä. Usein jo koiran läsnäolo riittää. Sudet ovat arkoja eläimiä ja väistävät koiraa”, Frondelius kertoo.

Jos sudet liikkuvat laumassa, koiriakin pitäisi olla useampi. Yksinäinen koira ei pysty toimimaan tehokkaasti.

Frondeliuksen tilan ympärillä Hämeenkoskella ei ole varsinaista susivaaraa, vaikka

nykyään susia liikkuu laajalla alueella Etelä-Suomessakin. Ilveksiä sen sijaan on.

Koira suojelee kaikkia

Laumanvartijakoiria on monia rotuja. Maremmmano-abruzzese on kokoisin Italiasta. Koirat ovat suuria, ne painavat aikuisina 30 kilosta jopa 65 kiloon.

Suomessa rodusta on rekisteröity vuosien varrella vähän yli 600 koiraa. Kaikki niistä eivät tosin ole enää elossa. Pentueita syntyy vuodessa yhdestä viiteen.

Melkein kaikki koirat ovat työkäytössä. Suuri osa on aluevahteina, ja eläinvahdeista suurin osa lammassahtina. Rotua on myös nautatiloilla, ja sitä voidaan käyttää myös hevosten tai jopa hanhien vartioimiseen.

”Maremmmano-abruzzeset ovat itsenäisiä ja älykkäitä. Ne ovat ystävällisiä omalle perheelle ja niille ihmisille, jotka niiden omistaja hyväksyy, mutta epäluuloisia vieraille. Ne hyväksyvät myös perheen muut koirat, pienetkin, mutta vierailla koirilla ei ole asiaa tontille”, Frondelius kertoo.

Hyvä koira ei jahtaa

Laumanvartijakoiran tulee asua laumansa luona, olivat nämä sitten lampaista, nauttoja tai muita eläimiä. Jos se asuu ihmisten kanssa sisällä, se ei leimaudu laumaan tarpeeksi. Ihmistenkin kanssa koiran pitää olla, muuten siitä voi tulla epäluotettava, vaikeasti koulutettava, pelokas tai jopa aggressiivinen.

Hyvään koiraan pitää voida luottaa. Se ei saa hyökätä vartioitaviensa kimppuun eikä ahdistella niitä, muttei myöskään leikkiä niiden kanssa. Sen pitää olla uskollinen laumalleen eli sen on aina oltava lampaiden tai nautojen luona. Se ei saa jättää niitä, ja sen pitää puolustaa laumaa vihollisia vastaan.

Frondeliuksen mukaan maremmmano-abruzzeseja ei voi kouluttaa työhönsä, se on on synnynnäinen ominaisuus, mutta opastusta ne tarvitsevat. Hyvä vanhempi koira voi

myös opettaa nuorempaa.

Frondelius valitsee ne, joille myy koiriaan. Hän on myynyt pentuja myös ihmisille, joilla ei ole ollut aikaisemmin koiria, ja hekin ovat pärjänneet hyvin koiransa kanssa.

”Omistajan tulee olla määrätietoinen ja rauhallinen. Koiran pitää tietää, mikä on sallittua ja mikä ei.”

Maremmmano-abruzzeset eivät ole vihasia ihmiselle. Frondelius toivoo kuitenkin, että ihmiset kunnioittaisivat vartioimassa olevaa koiraa. Varsinkaan toisia koiria ei saa päästää niiden luo.

”Älä reagoi, älä koske, älä puhu, älä katso vaan jatka rauhassa matkaasi”, ovat Frondeliuksen ohjeet sille, joka tapaa laumanvartijan työssään ilman omistajaansa.

Karkottaa pedot ja pitää lauman koossa

Suonenjoella toimivalle **Anni ja Mika Markkasen** lypsykarjatilalle hankittiin maremmmano-abruzzese, kun lähistöllä alkoi kierrellä karhu.

”Jotain tartti tehdä, emmekä halunneet ruveta ammuskelemaankaan, eikä se ole sal-

Petra Frondeliuksen omalle tontille ei ole asiaa ilman omistajan lupaa. Portilla on varoituskyltti ja puhelinnumero, johon voi soittaa, jotta omistaja tulee päästämään vieraat tontille. Tällainen kyltti pitäisi Frondeliuksen mielestä olla kaikilla, joilla on laumanvartijakoiria.

littuakaan”, Anni Markkanen kertoo. ”Karhut kuuluvat Suomen luontoon, mutta piha-piiriin emme niitä halua.”

”Kävimme tutustumassa eritotuisiin laumanvartijakoiiriin. Maremmmano-abruzzesen puolesta puhui se, että niitä käytetään vielä alkuperäisessä tehtävässään Alpeilla ja kaikki koirat ovat työlinjaisia, toisin kuin joissain muissa roduissa.”

Markkasilla on kymmenen hehtaaria laidunta. Koira, Stella, kiertää laitumet ja havaitsee kaiken uuden.

Koiran hankkimisen jälkeen karhu käveli kerran laitumen poikki. Stella ajoi sen pois.

”Ajettuaan karhun pois laitumilta, koira palasi takaisin. Laumanvartijat eivät lähde jahtaamaan niin kuin metsästyskoirat”, Anni Markkanen kertoo.

Koiria pitäisi olla kaksi, jolloin toinen ajaa pedon pois ja toinen jää lauman luo. Markkasilla koiria on vain yksi, koska toinen hankituista koirista jäi melkein heti auton alle.

Stella asuu navetassa lehmien kanssa. Näin se leimautuu niihin, eikä liikaa ihmiseen.

”Koira otti heti lehmät omakseen”, Anni Markkanen kertoo. ”Se houkutteli lehmiä luokseen tekemällä alistuvia eleitä”.

Lehmät eivät olleet tottuneet koiriin ja ihmettelivät aluksi uutta tulokasta, joskus ajoivatkin sitä. Nyt ne ovat tottuneet siihen, eivätkä enää jahtaa koiraa.

Useimmat naudoista ovat ystäväystyneet koiran kanssa ja nuoleskelevat sitä. Kaikki yksilöt eivät hyväksy mitään koiria, mutta niitä Stella on oppinut karttamaan.

Koirasta on muutakin hyötyä. Se haukkuu eri lailla eri tilanteissa, Markkanen kertoo.

”Yhtenä kesänä lehmä oli halvaantunut laitumelle. Stella osasi hakea meidät ja hou-

Juntusen tilan Late-koira tarkkailee tilannetta navetalla. Kuva kertoo maremmmano-abruzzese-rodusta oleellisen, koira vahtii laumaansa herkeämättä.

Laumanvartijoita lisätään Alpeilla

■ Ranskan ja Italian Alpeilla meneillään olevassa projektissa kanustetaan lisäämään laumanvartijakoiria lampaiden suojelussa. Sudet, jotka olivat välillä melkein sukupuuton partaalla, ovat uudeleen yleistyneet ja niitä on nykyään Ranskan ja Italian Alpeilla enemmän kuin Suomessa.

Alueella on perinteisesti käytetty isokokoisia koiria vartioimaan lampaita, mutta monin paikoin perinne on ehtinyt jo katketa, eivätkä nykyiset lammaspaimenet osanneet kouluttaa koiria.

Vuonna 2004 Orsiera Rocciavre National Park -luonnonsuojelualue aloitti laumanvartijoiden käytön lisäämiseen tähtäävän projektin. Siinä lammastilallisille tarjottiin koiria lampaiden suojeluun sekä opastusta koirien koulutuksessa ja käytössä.

Koirat ovat osoittautuneet tehokkaaksi keinoksi torjua petovahinkoja. Projektissa mukana olleista laumoista 73,2 prosentilla petojen hyökkäykset ja petovahingot olivat vähentyneet kahden vuoden kuluessa koirien käyttöönotosta.

"Paimenet, jotka ovat ottaneet koiria, eivät enää haluaisi elää ilman niitä. Susivahingot on vähentyneet, osalla jopa kokonaan loppuneet", **Petra Frondelius** sanoo. Hän on ollut mukana testamassa koiria ja antamassa niistä oman näkemyksensä projektissa.

Alpeilla on paljon turismia ja vaeltajia. On tärkeää, etteivät koirat ole aggressiivisia turisteja kohtaan.

"Maremmano-abruzzese-rotuiset koirat eivät ole testauksissa käyttäytyneet hyökkäävästi ihmisiä kohtaan, vaan varoittavat uhkasignaalein voimakkaasti, ja pysyvät lampaiden sekä uhkan välissä. Myös turistit voivat kulkea rauhassa. Paimenen seurassa koirat ovat väläyttämättömiä ihmisiä kohtaan tai ilmoittavat kulkijoista, mutta eivät hyökkää kimppuun ja käytä hampaitaan", Frondelius kiittelee.

Frondeliuksen Barrea-koira on tiineenä. Sen pennuista on tarkoitus lahjoittaa koira lammasvahdiksi Toscanan alueelle Italian rotujärjestön projektiin. **A-MT**
www.lifewolfalps.eu

kutella paikalle. Se haukkui silloin eri tavalla kuin se haukkuu pedoille".

Stella pyrkii myös pitämään lauman koossa. "Se ei varsinaisesti paimenna niin kuin paimenkoirat, mutta se yrittää pysäyt-

tää karkulaisen ja saada sen palaamaan lauman luo, jolloin lauman vartioiminen on sille helpompaa".

Vieraat ihmiset Stella päästää pihapiiriin vain silloin, kun isäntäväki on kotona.

Olen vierailut paljon tapaamassa lampureita Italiassa, ja kasvattejani on Suomessa käytetty menestyksekkäästi työssä eläinvahdina jo yli 10 vuoden ajan, Petra Frondelius kertoo. Hänen maremmano-abruzzese-koiransa asuvat lampolassa laumansa luona, kuten laumanvartijakoiran kuuluu. Rodun koirilla on vaalea, pitkäkökö karva, ja ne muistuttavatkin hieman lampaita.

Rantsilassa torjutaan susia

Rantsilalaiset **Mari** ja **Heikki Juntunen** hankkivat laumanvartijan lähistöllä tehtyjen susihavaintojen takia. Heillä on hiehohotellissaan 70 nuorta nautaa, joita myös laidunnetaan. "Tänä aamuna on viimeksi nähty lähistöllä susi", Mari Juntunen kertoo loka-

kuun lopulla. "Sudetkin kuuluvat Suomen luontoon. Koira mahdollistaa rinnakkaiselon", Juntunen sanoo. "Mietimme pitkään, mikä olisi sopiva rotu. Maremmano-abruzzeseen päädyimme lehtijutun innostamina."

"Muutenkin tuntuu turvallisemmalta, kun täällä yksin pimeässä tekee töitä. Vaikkei täällä ihmiselle mitään pelättävää olekaan, mörköjä vain", Mari Juntunen nauraa. "Koira on hyvä työkaveri".

Late-koira on palvellut tilalla nyt vuoden. Se on vasta 2-vuotias ja vielä aika leikkisä. Se oppi tulemaan toimeen nautojen kanssa nopeasti.

"Se ei pelkää hiehoja eikä käy niiden päälle, leikkiä se vielä vähän haluaisi".

Hiehotkaan eivät ole ihmetelleet tai jähdannet koiraa. "Tietysti nautojen kanssa on erilaista kuin lampaiden. Eivät koirat ja hiehot makaa vierekkäin niin kuin koirat ja lampaat tekevät".

Latekin hyväksyy vieraat ihmiset, kunhan ensin tutustuu niihin isäntäväen kanssa. "Se rakastaa kaikkia".

Lomittajienkin kanssa se menee hyvin, kunhan ensimmäisellä kerralla menee itse mukaan, Mari Juntunen sanoo. □

Kirjoittaja on eläinlääkäri ja KVMETin avustaja.